

Татарінова В. І. к. с.-г. н., доцент Сумського НАУ
Проценко В. С., студент Сумського НАУ

КОМПЛЕКСОСТІЙКІ СОРТИ ЯК ОСНОВА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ВИНОГРАДУ

Традиційно в Україні відчутної шкоди багаторічним насадженням винограду поряд із шкідливими комахами і кліщами, завдають хвороби. Серед них найбільш шкідливими і поширеними в умовах північно-східного Лісостепу України залишаються мілдью, оїдіум та сіра гниль. Щороку шкідливість цих хвороб зростає, а боротися з ними традиційними методами з використанням фунгіцидів стає все складніше.

Зміна сортименту районованих сортів винограду та збільшення частки комплексостійких у загальній структурі плодоносних виноградників дає можливість змінити традиційну систему застосування фунгіцидів та удосконалити заходи захисту проти хвороб на екологічній основі.

Метою дослідження було удосконалення системи заходів захисту проти хвороб залежно від рівня шкідливості захворювання на сортах і гібридних формах винограду з різною стійкістю в умовах північно-східного Лісостепу України.

Об'єкт дослідження – система захисту винограду на основі комплексостійких сортів та гібридних форм.

Предмет дослідження – поширення, шкідливість, біоекологічні особливості розвитку збудників мілдью і оїдіума.

Методи дослідження – маршрутно-польові – для вивчення динаміки поширення і розвитку, рівня шкідливості мілдью і оїдіума на виноградних насадженнях й оцінки витривалості нових гібридних форм і сортів.

Як відомо, на зростання шкідливості патогенів найбільший вплив мають погодні умови. Помірно тепла погода з періодичними дощами на протязі червня-липня 2019 року не сприяла сильному розвитку хвороб. Серпень на півночі України відзначався спекотною погодою. Середньомісячні температури повітря становили 22-24°C. Максимальні температури у повітрі підвищувались до +32-33°C.

Перші візуальні ознаки розвитку мілдью у сильносприйнятливих і сприйнятливих сортах проявлялися на листках у період активного росту ягід, у другій-третьій декаді червня або у першій декаді липня. На стійких і високостійких сортах – на 6-16 і 31-48 днів пізніше. На сильносприйнятливих (Ванюша, Руслан) і сприйнятливих (Дашуня, Юліан, Парижанка, Лада Т) гібридних формах без проведення захисних заходів відсоток уражених листків і грон становив від 12 до 54,3, інтенсивність розвитку захворювання – відповідно 5-29,3% і 7-20,3%. У групі високостійких (Подарунок Несвітая, Пам'яті вчителя, Вікторія румунська, Юпітер) і стійких сортів (Преображеніє, Віктор, Ювілей Новочеркаська, Лівія, Ромбік, Смарагд, Молдова) інтенсивність поширення й розвиток захворювання на листках і гронах знаходилася на рівні, відповідно, 0,9-12,2 і 0,5-6,8%.

На листках, пагонах та гронах інтенсивно розвивався оїдіум, 2019 рік характеризувався інтенсивним розвитком хвороби. Перші симптоми ураження оїдіумом у сильносприйнятливих і сприйнятливих сортах проявлялися на гронах у період активного росту ягід, у першій декаді липня. На стійких і високостійких сортах – на 8-22 і 26-37 днів пізніше. Ознаки ураження листя і пагонів оїдіумом спостерігали пізніше, у першій декаді серпня. На сприйнятливих (Дашуня, Юліан, Парижанка, Лада Т) і сильносприйнятливих (Ванюша, Руслан) гібридних формах відсоток ураження грон становив від 30,8 до 69,3, інтенсивність розвитку захворювання – відповідно 12,3% і 45,4%. У групі стійких сортів (Преображеніє, Віктор, Ювілей Новочеркаська, Лівія, Ромбик, Смарагд, Молдова) і високостійких (Подарунок Несвітая, Пам'яті вчителя, Вікторія румунська, Юпітер) сортів і гібридних форм інтенсивність розвитку і поширення захворювання на гронах становила, відповідно, 4,9-11,2 і 3,5-8,8%.

Отже, вирощування комплексостійких сортів та гібридів винограду з урахуванням екологічних особливостей розвитку патогенів в умовах північно-східного Лісостепу України передбачає скорочення спеціалізованих обробок проти хвороб і зниження загального пестицидного навантаження при вирощуванні винограду, без зниження кількісних та якісних показників урожаю.